

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/archiwa/realizowane-zadania-i-projekty/dzialalnosc-naukowa-edukacyjna/wystawy/139778,Rozkaz-nr-00485-Antypolska-operacja-NKWD-na-sowieckiej-Ukrainie-1937-1938.html>
02.03.2026, 15:54

Rozkaz nr 00485. Antypolska operacja NKWD na sowieckiej Ukrainie 1937-1938

09.03.2021

Na 16 planszach wystawy przedstawione zostały losy osób represjonowanych w ramach „operacji polskiej”, przeprowadzonej przez NKWD w Związku Sowieckim w latach 1937-1938. Tylko na Ukrainie, gdzie znajdowało się największe skupisko ludności polskiej w ZSRS, osądzono 55 928 osób, z których 47 327 zamordowano.

Wystawa Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej utworzona we współpracy z ukraińskimi Państwowymi Archiwami Obwodowymi w Odessie, Chmielnickim i Winnicy. Została objęta Patronatem Narodowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy w Stulecie Odzyskania Niepodległości.

Na 16 planszach wystawy przedstawione zostały losy osób represjonowanych w ramach „operacji polskiej” przeprowadzonej przez NKWD w Związku Sowieckim w latach 1937-1938.

Aresztowanych mężczyzn oskarżano o przynależność do Polskiej Organizacji Wojskowej, nieistniejącej od 1921 r., która miała rzekomo prowadzić działalność szpiegowsko-wywrotową na rzecz II Rzeczypospolitej. Na większości z nich wykonano wyrok śmierci. Żony „szpiegów” lub „wrogów ludu” były zsyłane na 5 do 10 lat do Kazachstanu za to, że nie informowały organów władzy sowieckiej o kontrrewolucyjnej działalności szpiegowskiej męża. Ich dzieci często odsyłano do domów dziecka lub więziono w obozach i koloniach pracy. W ramach „operacji polskiej” prześladowano nie tylko Polaków, ale także osoby innych narodowości, w tym także Ukraińców.

Ekspozycja powstała dzięki materiałom archiwalnym przekazanym do IPN przez ukraińskie Państwowe Archiwum Obwodowe w Odessie, Chmielnickim i Winnicy. Dokumenty wytworzone przez NKWD są dowodem planowej, zbrodniczej działalności sowieckiego aparatu represji, która nigdy nie miała zostać ujawniona. W ramach „operacji polskiej” w ZSRS aresztowano ponad 143 tys. osób. Spośród nich co najmniej 111 tys. skazano na karę śmierci. Blisko 30 tys. Polaków zesłano do łagrów. Tylko na Ukrainie, gdzie znajdowało się największe skupisko ludności polskiej w ZSRS, osądzono 55 928 osób, z których 47 327 zamordowano.

Koordinacja projektu: Paweł Zielony.

Autorzy wystawy: Sergiusz Kazimierczuk, Mariusz Kwaśniak, Paweł Zielony, dr Mariusz Żuławnik.

Opracowanie graficzne: Tandem Studio

Konsultacja naukowa: prof. Jurij Szapował, Anna Zechenter

Wystawa i katalog przygotowane zostały w 4 wersjach językowych:

polsko-ukraińskiej: НАКАЗ № 00485. Антипольська операція НКВС в Радянській Україні 1937-1938 (Українська мова)

polsko-angielskiej: Order No. 00485. The NKVD Anti-Polish Operation in Soviet Ukraine in 1937-1938 (English)

polsko-francuskiej: Ordre opérationnel n° 00485. Opération anti-polonaise du NKVD en Ukraine soviétique 1937-1938 (Français)

polsko-niemieckiej: Befehl Nr. 00485. Antipolnische NKWD-Operation in der Sowjet-Ukraine 1937-1938 (Deutsch)

Wystawa - Rozkaz nr 00485

Pliki do pobrania

Wystawy

[Rozkaz nr 00485. Wystawa w wersji polsko-ukraińskiej \(pdf, 28.75 MB\)](#)

[Rozkaz nr 00485. Wystawa w wersji polsko-angielskiej \(pdf, 31.57 MB\)](#)

[Rozkaz nr 00485. Wystawa w wersji polsko-francuskiej \(pdf, 37.56 MB\)](#)

[Rozkaz nr 00485. Wystawa w wersji polsko-niemieckiej \(pdf, 37.5 MB\)](#)

Katalogi

[Rozkaz nr 00485. Katalog w wersji polsko-ukraińskiej \(pdf, 7.37 MB\)](#)

[Rozkaz nr 00485. Katalog w wersji polsko-angielskiej \(pdf, 10.96 MB\)](#)

[Rozkaz nr 00485. Katalog w wersji polsko-francuskiej \(pdf, 10.9 MB\)](#)

[Rozkaz nr 00485. Katalog w wersji polsko-niemieckiej \(pdf, 10.91 MB\)](#)